

# HỘI ÁI HỮU BIÊN HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: [datlam1951@yahoo.com](mailto:datlam1951@yahoo.com)

Hội Ái Hữu Biên Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị phần biên khảo tổng quát về **Lịch Sử Biên Hoà (1558-1975)** từ phần **1** đến **33** của đồng hương **Nguyễn Văn Đáng**, được khởi đăng trên diễn đàn. Hội chân thành cảm tạ tác giả. Kính mời quý vị.

**Trân trọng.**



**LỊCH SỬ BIÊN HOÀ**  
(1558-1975)  
**PHẦN 13**

## **Pháp trở lại Đông-Dương, Việt-Minh tấn công Biên-Hoà.**

Nước Việt-Nam Dân-Chủ Cộng-Hoà của ông Hồ Chí Minh còn phôi thai, thì bên bên Châu-Âu, Phát-Xít Đức đầu hàng quân đội Đồng-Minh. Đệ Nhị Thế-Chiến chấm dứt. Sau đó, Nhật ký hiệp ước đầu hàng Hoa-Kỳ. Nước Pháp lập lại chủ quyền quốc gia, tức khắc ra lệnh cho quân đội trở lại Đông-Dương. Pháp tái chiếm Việt-Nam vào ngày 25 tháng 10 năm 1945. Chánh quyền Việt-Minh của ông Hoàng Minh Châu ở Biên-Hoà, sống không đầy hai tháng phải rút về quận Tân-Uyên lập căn cứ kháng Pháp. Chịu không nổi sự truy tìm, tấn công của quân Pháp, Việt-Minh ra lệnh tiêu thổ kháng chiến, đốt sạch giết sạch gia cầm, đồng ruộng, rút vô rừng sâu lập chiến khu “Đ” trường kỳ kháng chiến.

Pháp mời cựu hoàng Bảo Đại trở lại trên cương vị Quốc-Trưởng, Ngài mời ông Nguyễn Văn Xuân, một người có quốc tịch Pháp, sống ở nước Pháp nhiều năm, nói được tiếng Việt-Nam, về nước đứng ra thành lập Hội-Đồng Nội-Các Quốc-Gia. Nước Việt-Nam từ đây sống trong thanh bình, dưới sự cai trị của một chánh phủ Quốc-Gia trong Liên-Hiệp Pháp.

Dân trong tỉnh sống yên ổn không lâu, thì có loạn du kích Việt Minh phá quấy. Đêm 07 tháng 01 năm 1946, du kích Việt-Minh bất ngờ tấn công thị xã Biên-Hoà. Trong khi âm thầm len lỏi qua được vòng đai an ninh của Pháp, đến được khu bồn nước (chateau d' eaux), đối diện bệnh viện Biên-Hoà, (đường Trịnh Hoài Đức), do vài sơ hở nhỏ của vài anh dân quân, nên cơ mưu bị bại lộ trước khi tiến vào cơ quan Pháp. Trên đường rút lui Việt-Minh đốt vô số nhà dân chúng ở trên xóm Chùa Cô-Hồn (đường Phan Đình Phùng), đồng thời bắt đi một số người, đàn ông, đàn bà lẫn con

nít, bị tình nghi có thông đồng với Pháp, đem về Tân-Uyên, nạn nhân bị ghép tội Việt-Gian, rồi đem giết đi.

Đêm Mông 1 rạng Mông 2 tháng Giêng năm 1946 (Bính-Tuất), khắp thành phố đang chìm trong giấc ngủ, giật mình sau tiếng nổ lớn vang khắp khu vực Phước-Lư, tiếp theo nhiều tiếng súng lớn nhỏ nổ liên hồi. Số là, thừa cơ hội vừa mới đổi đời của chánh quyền, an ninh còn lỏng lẻo, về phía Việt-Minh họ đã điều nghiên trước biết được đường đi nước bước trước đó vài tháng, nay tung đội du kích vào tấn công thành phố, mà mục tiêu là kho xăng dầu “Shell”, ở Hãng-Dầu, xã Phước-Lư. Sau nhiều tiếng nổ lớn kinh hồn, cả thành phố như bị bao trùm trong bão lửa, những cây khói đen bốc cao che cả thành phố trong bóng tối âm u, dân chúng hốt hoảng tom góp đồ đạc chạy tán loạn chạy ra đường xem sự tình, phương hướng. Kho dầu ở đầu đường Quốc-Lộ 1, đối diện đình Thần Phước-Lư, nổ cháy, các bồn xăng dầu có hình trụ to lớn bị đặc công Việt Minh, đặt “mìn” rất chính xác phát nổ và cháy dữ dội không còn cách nào cứu chữa.

Tiếp theo là cuộc truy đuổi, tìm bắt du kích Việt-Minh phá hoại, binh lính Pháp bủa ra nhiều hướng, từ cầu Tân-Mai chạy qua ấp Lân-Thành, Hãng Máy Cưa (BIF), xuyên qua Nhà-Ga Xe-Lửa, Gò-Me, đổ về Cù-Lao Phó (Hiệp-Hoà). Du kích Việt-Minh thì chạy về hướng bên đò An-Hảo, nhờ ở đây sông cạn họ lợi sông chạy đi Long-Bình-Tân, rồi Bến-Gỗ xong chạy vô rừng biệt tích. Chỉ tội cho dân địa phương ở gần các khu vực trên gánh cái hậu quả tai hại của Việt-Minh. Vô số dân, họ bị tình nghi oan, bị bắt về Phòng-Nhì (phòng an ninh) để điều tra. Họ bị tra tấn tàn bạo, bị treo đánh bằng dùi cui, bị cán nước xà-bông, bị đóng trăn xiềng xích, có người bị chết oan. Hoàng cảnh dân chúng Biên-Hoà lúc này thật vô cùng khốn khổ, họ sống trong sự lo sợ, giữa “hai

trông” người dân chân chính bình thường cũng có thể bị “chụp mũ” là “Việt-Gian” bên này, là “Việt-Minh” bên kia, có nhiều người đã bị xử tội chết của hai phe giặc. (Việt-Minh, Pháp).

Ngoài việc tấn công kho dầu ra, từ đó không có những vụ phá hoại trong thành phố, chỉ có những vụ phá hoại nhỏ trên các trục lộ giao thông từ thành phố Biên-Hoà đến các huyện và tỉnh thành lân cận như trên Quốc-Lộ 1 treo cờ đỏ sao vàng đập mô, gày mìn, bắn trộm, chặn xe đò tuyên truyền thuyết Cộng-Sản, bắt công viên chức quốc gia, làm cản trở lưu thông, thường xảy ra ở dốc Châu-Thới (Ngã Ba Cây-Lon), xa hơn nữa là ở Dốc 47, Chùa Đại-Tùng-Lâm đường đi Long-Thành, Vũng-Tàu...v...v...

Một sự kiện rất quan trọng là Việt-Minh Biên-Hoà đánh lớn vào đoàn xe công-voa (convoyer) chở nhiều viên chức và sĩ quan cao cấp và gia đình Pháp trên đường đi từ Sài-Gòn lên Đà-Lạt vào ngày 01 tháng 03 năm 1948. Đoàn công-voa trên đường Quốc-Lộ 20, đi bị phục kích chặn đánh trong địa phận sông Là-Ngà. Bị chặn đánh bất ngờ không phản ứng kịp thời, đoàn xe bị thiệt hại tan tành, số người bị Việt-Minh bắt giữ đến 200 người, trong đó gồm binh sĩ, sĩ quan và các viên chức Việt-Pháp, trong số người chết tại trận có Đại Tá De Sirigne. Đây là một thiệt hại lớn nhất của Pháp sau vụ đốt kho dầu ở Phước-Lư (Biên-Hoà), mà Việt-Minh thực hiện trong tỉnh. Trận phục kích này làm cho quan toàn quyền ở Đông-Dương là tướng De Latour phải về Pháp trả lời trước Quốc-Hội Pháp về việc thất bại này.

**(Tiếp theo phần 14)**

